

Norges Høyesterett - Dom - HR-2017-2015-A

Instans	Norges Høyesterett – Dom
Dato	2017-10-23
Publisert	HR-2017-2015-A
Stikkord	Barnevern. Samvær etter omsorgsovertakelse. Liten tilknytning.
Sammendrag	Kommunen hadde overtatt omsorgen for en syv uker gammel gutt, jf. barnevernloven § 4-19. I sak som foreldrene hadde reist for å få samvær med gutten, som nå var blitt tre og et halvt år gammel, la Høyesterett til grunn at det kreves spesielle og sterke grunner for å nekte samvær, også der tilknytningen utover den biologiske er liten. At gutten verken kjente foreldrene eller hadde noen tilknytning til dem, ble ikke ansett som avgjørende, i det det også i slike tilfeller vil være en fordel for barnet å ha et visst kjennskap til sitt biologiske opphav. Ut fra formålet med samvær, guttens alder og hans sårbarhet ble det fastsatt et felles samvær med varighet på én time én gang i året under tilsyn av barneverntjenesten. (Rt-sammendrag)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2014-181656 – Borgarting lagmannsrett – LB-2015-77165-2 – Høyesterett HR-2017-2015-A, (sak nr. 2017/614), sivil sak, anke over dom.
Parter	I. A (advokat Torhild Holth – til prøve) mot Oslo kommune (Kommuneadvokaten i Oslo v/advokat Tomasz Edsberg – til prøve). II. B (advokat Øystein Storrvik) mot Oslo kommune (Kommuneadvokaten i Oslo v/advokat Tomasz Edsberg – til prøve).
Forfatter	Dommerne Berglund, Endresen, Bårdsen, Høgetveit Berg og justitiarius Øie.
Sist oppdatert	2017-10-31

Innholdsfortegnelse

Norges Høyesterett - Dom - HR-2017-2015-A	1
Innholdsfortegnelse.....	2

- (1) Dommer **Berglund**: Saken gjelder samvær mellom foreldre og barn etter omsorgsovertakelse, jf. barnevernloven § 4-19. Den reiser særlig spørsmål om betydningen av svært liten tilknytning mellom foreldrene og barnet.
- (2) A, født 0.0.1993, og B, født 0.0.1990, er samboere og foreldre til C, født 0.0.2014.
- (3) Under en rutinekontroll på helsestasjonen 3. juli 2014, da C var seks uker gammel, fikk helsesøster mistanke om at gutten hadde vært utsatt for grov fysisk mishandling. Han ble derfor samme dag undersøkt på Akershus universitetssykehus HF (Ahus), hvor det ble påvist minst nitten ribbensbrudd. Mor og barn fikk umiddelbart opphold ved Aline og Frydenberg barnevemsenter. Som følge av jobbforpliktelser ønsket ikke far å være med.
- (4) En uke senere ble foreldrene pågrepet av politiet, og det ble fattet et akuttvedtak om plassering av gutten i beredskapshjem. Begge foreldrene ble deretter begjært varetektsfengslet, mistenkt for overtredelse av straffeloven 1902 § 219 første ledd om vold i nære relasjoner. Verken tingretten eller lagmannsretten fant skjellig grunn til å mistenke mor for forholdet, mens far ble varetektsfengslet. Han satt fengslet i 17 dager.
- (5) Etter at de ble løslatt, ble først mor, og så også far, gitt samvær med sønnen én time annenhver uke, under tilsyn.
- (6) Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Oslo og Akershus traff 16. oktober 2014 følgende vedtak:
 - «1. Oslo kommune, X barneverntjeneste overtar omsorgen for C, født 0.0.2014.
 2. C plasseres i fosterhjem.
 3. C og hans foreldre, A og B, har rett til samvær med hverandre en time en gang i året.
 4. Barneverntjenesten gis anledning til å føre tilsyn under samværene.»
- (7) A, og senere også B, reiste sak for Oslo tingrett med begjæring om rettslig overprøving av Fylkesnemndas vedtak om samvær. Begge foreldrene aksepterte vedtaket om omsorgsovertakelse.
- (8) Oslo tingrett avsa 25. februar 2015 dom med slik domsslutning:

«A og B skal ikke ha samvær med C, født 0.0.2014. »
- (9) Tingretten la til grunn at samvær mellom C og foreldrene ville innebære en risiko for retraumatisering av gutten, og at det ikke ville være til hans beste å bli utsatt for slik fare. Det ble videre lagt vekt på at foreldrene ikke hadde den nødvendige forståelsen for guttens situasjon, og til at de ikke tok ansvar for det som hadde skjedd.
- (10) A anket til Borgarting lagmannsrett, mens B gjorde partsrettigheter gjeldende. Lagmannsretten tillot anken fremmet, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd, bokstav d.
- (11) Under saksforberedelsen i lagmannsretten ble psykologspesialist Eva Steinbakk oppnevnt for å vurdere foreldrenes samværskompetanse. Hun avga en skriftlig erklæring til lagmannsretten 21. april 2016.
- (12) Den 16. oktober 2016 avsa Oslo tingrett dom i straffesaken mot foreldrene. Far ble dømt for å ha påført sønnen en rekke ribbensbrudd ved å klemme hardt rundt guttens brystkasse ved minst to anledninger, jf. straffeloven 1902 § 219 annet ledd, og for å ha unnlatt å sørge for at C fikk nødvendig legehjelp, jf. straffeloven § 242 første ledd, jf. andre ledd. Mor ble frifunnet for overtredelse av straffeloven § 219, men ble dømt for overtredelse av straffeloven § 242. Frifinnelsen er rettskraftig.

Foreldrene har anket domfellelsene til lagmannsretten, hvor ankeforhandlingen er berammet til november 2017.

- (13) Den 23. januar 2017 [LB-2015-77165-2] forkastet Borgarting lagmannsrett foreldrenes anke i barnevernsaken. Lagmannsretten la til grunn at det var et åpent spørsmål om samvær kunne føre til retraumatisering av C, men la vekt på at det var en faktisk usikkerhet rundt dette. Det ble også sett hen til at samvær kunne medføre at han tidligere enn ønskelig fikk kjennskap til sin forhistorie, samt at han ikke hadde noen tilknytning til foreldrene utover den biologiske relasjonen. Etter lagmannsrettens syn hadde ikke gutten behov for samvær. Det ble videre lagt vekt på risikoen for at rett til samvær kunne bli benyttet av foreldrene som begrunnelse for et senere krav om tilbakeføring av omsorgen.
- (14) Både A og B har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. As anke gjelder rettsanvendelsen, mens Bs anke gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.
- (15) Psykologspesialist Eva Steinbakk har avgitt en kort tilleggsuttalelse for Høyesterett. For øvrig står saken i samme stilling som for lagmannsretten.
- (16) Ankende part nr. 1 – **A** – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (17) Lagmannsretten benyttet riktig rettslig norm da den tok som utgangspunkt at det må foreligge spesielle og sterke grunner for å avskjære samvær mellom foreldrene og sønnen. Det gjelder ikke andre vilkår der tilknytningen mellom foreldrene og barnet er begrenset. De strenge vilkårene for å nekte samvær er imidlertid ikke oppfylt. Det er i barnets interesse å kjenne sitt biologiske opphav også når tilknytningen til foreldrene er svak. Selv om saken er alvorlig, har barnet ikke fått varige skader. Det er heller ingen holdepunkter for at samvær vil kunne føre til retraumatisering. Verken grunnlaget for omsorgsovertakelsen eller omsorgsplasseringens lengde er avgjørende for om det skal være samvær. Mor har akseptert omsorgsovertakelsen, og hun vil ikke benytte samvær som et middel til å kreve omsorgen tilbakeført. Det er heller ikke forhold som tilsier at gutten vil få kjennskap til sin forhistorie på et for tidlig tidspunkt dersom samvær gjennomføres. Hensynet til guttens og foreldrenes rett til familieliv tilsier at det bør være samvær av et visst omfang. Det aksepteres at det føres tilsyn under samværene.
- (18) A har lagt ned slik påstand:
 «C, f. 0.0.14, skal ha samvær med A fastsatt etter Høyesteretts skjønn.»
- (19) Ankende part nr. 2 – **B** – har i det vesentlige sluttet seg til As anførsler. Han har i tillegg gjort gjeldende:
- (20) Lagmannsretten har uriktig lagt til grunn at skadene på gutten er påført av far. Far har akseptert at barnet er påført skader av én av foreldrene, men han erkjenner ikke skyld for dette.
- (21) Det er en svakhet ved lagmannsrettens dom at det biologiske prinsippet ikke er drøftet nærmere. Dette er et bærende og tungt prinsipp i saker som gjelder forholdet mellom foreldre og barn.
- (22) B har lagt ned slik påstand:
 «B skal ha samvær med sin sønn C, fastsatt etter Høyesteretts skjønn.»
- (23) Ankemotparten – **Oslo kommune** – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (24) Lagmannsrettens resultat er riktig, men rettsanvendelsen er feil. I drøftelsen har lagmannsretten lagt til grunn et for strengt rettslig vilkår ved vurderingen av om det er grunnlag for å nekte foreldrene samvær.

- (25) I et tilfelle som det foreliggende, hvor det ikke er noen tilknytning mellom gutten og foreldrene, må spørsmålet om samvær alene løses ut fra hva som er til beste for barnet. Det kan da ikke oppstilles et særlig vilkår om at det også må foreligge spesielle og sterke grunner.
- (26) Subsidiært, dersom Høyesterett mener at vilkåret om spesielle og sterke grunner gjelder, anføres det at lagmannsretten korrekt har kommet til at vilkåret er oppfylt. Både bevisbedømmelsen og rettanvendelsen er, under denne forutsetningen, riktig.
- (27) Ut fra bevisene i saken er det sannsynlighetsovervekt for at far har påført gutten de omfattende skadene, og for at ingen av foreldrene skaffet nødvendig legehjelp. Det er ingen feil at lagmannsretten har lagt vekt på den usikkerheten som knytter seg til hvordan gutten vil tåle samvær. Ved den fremtidsrettede vurderingen kan det ikke oppstilles et krav om sannsynlighetsovervekt for at samvær vil være skadelig for barnet. Det er tilstrekkelig at det foreligger en viss risiko for negative virkninger. Etter kommunens syn er det en reell fare for at gutten vil bli retraumatisert ved samvær. Han har vært utsatt for meget alvorlig vold, og foreldrene har vist seg særlig uskikket. C har i dag ikke behov for samvær. Tilknytningen mellom gutten og foreldrene ble brutt da han var spedbarn, og verken det biologiske prinsippet eller foreldrenes rett til familieliv kan begrunne samvær i denne saken. En gjennomføring av samvær vil videre fremskynde tidspunktet hvor gutten må forholde seg til hva foreldrene har utsatt ham for, noe som vil være uheldig. Det må også tas hensyn til at samvær kan føre til et senere krav om tilbakeføring.
- (28) Etter kommunens oppfatning er det til barnets beste at det ikke gjennomføres samvær i tiden fremover, og dette må være avgjørende for om samvær skal gjennomføres.
- (29) Dersom retten beslutter at det skal være samvær, bør dette være svært begrenset. Det må føres tilsyn under samværet, og det er viktig at fosterforeldrene gis anledning til å være til stede.
- (30) Oslo kommune har lagt ned slik påstand:
- «Prinsipalt:
Ankene forkastes.
- Subsidiært:
Barnvemntjenesten gis anledning til å føre tilsyn og fosterforeldrene tillates å være til stede under samvær.»
- (31) **Jeg er kommet** til at ankene fører frem.
- (32) Slik jeg ser det, gir ikke bevisførselen for Høyesterett grunnlag for å fravike lagmannsrettens bevisvurdering. Jeg finner det likevel hensiktsmessig å gå noe nærmere inn på faktum, før jeg ser på de rettslige spørsmålene som saken reiser.
- (33) Jeg ser først på tilknytningen mellom gutten og foreldrene.
- (34) Oslo kommune overtok omsorgen for C da han var syv uker gammel. Etter å ha vært i to forskjellige beredskapshjem, flyttet han, åtte måneder gammel, til det fosterhjemmet han nå bor i. C er i dag knappe tre og et halvt år gammel. Det er enighet om at forholdene i fosterhjemmet er gode, og at gutten blir godt ivaretatt der.
- (35) Mens C var i beredskapshjem, ble det gjennomført syv samvær av til sammen åtte timer. I tiden etter januar 2015, da han flyttet til fosterhjemmet, har det kun vært gjennomført ett samvær. Dette fant sted i mars 2016 og ble gjennomført for at den rettsoppnevnte sakkyndige for lagmannsretten kunne observere samspillet mellom barnet og foreldrene.

- (36) Under henvisning til det begrensede samværet som var gjennomført, la lagmannsretten til grunn at det nå er svært liten, om noen, tilknytning mellom gutten og foreldrene. Det er i dommen vist til at foreldrene er som fremmede for ham, og at han møter dem på samme måte som andre mennesker han ikke kjenner. Lagmannsretten viste også til at omsorgsovertakelsen vil være langvarig.
- (37) Jeg er enig med lagmannsretten i at tilknytningen mellom gutten og foreldrene, utover den biologiske bindingen, er minimal. Dette innebærer at et eventuelt samvær ikke vil ha som formål å vedlikeholde kontakten mellom foreldre og barn, men å legge et grunnlag for senere formidling av hvem som er hans biologiske foreldre.
- (38) Det er på det rene at C i løpet av sine seks første leveuker ble påført alvorlige fysiske skader i sin omsorgsbasis. Jeg finner ikke grunn til å ta stilling til hvem som har utøvd volden, eller til å sondre mellom foreldrene ved avgjørelsen av samvær. Begge var kjent med at gutten hadde vært utsatt for vold, uten at noen av dem søkte legehjelp til ham før de møtte på en rutinemessig kontroll som allerede hadde vært utsatt en uke.
- (39) De omfattende fysiske skadene C ble påført, var ikke av varig karakter. Han er imidlertid svært sårbar. Både i de to beredskapshjemmene og den første tiden i fosterhjemmet, var han svært urolig og krevde mye av sine omsorgsgivere. Det fremgår av lagmannsrettens dom at situasjonen siden den gang har bedret seg vesentlig fordi han er i et fosterhjem hvor han ivaretas på beste måte. Samtidig har han ifølge dommen behov for «ro, trygghet og forutsigbarhet som langt overstiger det andre barn i samme aldersgruppe trenger». I sin tilleggserklæring for Høyesterett har den sakkyndige, psykologspesialist Eva Steinbakk, vist til at selv små belastninger kan føre til negativ utvikling hos C.
- (40) Selv om C nå har en omsorgssituasjon som ivaretar hans behov, er hans sårbarhet et særlig forhold som det må tas hensyn til når et eventuelt samvær med foreldrene skal vurderes.
- (41) De samværene som har vært gjennomført, har forløpt relativt greit. C har noen ganger hatt reaksjoner i etterkant, men det er ikke konkrete holdepunkter for at reaksjonene skyldes at det er foreldrene han har møtt.
- (42) Den sakkyndige har vurdert om samvær vil være retraumatiserende for C. Vurderingen er basert på hans forhistorie, sårbarhet og reaksjoner ved samvær, samt hans situasjon i dag. Det fremgår av rapporten at vurderingen har vært vanskelig, men at hun ikke finner grunnlag for å fastslå at samvær med foreldrene vil være retraumatiserende så lenge dette foregår i rammer som gutten oppfatter som trygge. I oppsummeringen uttaler hun imidlertid at samvær med de biologiske foreldre vil kunne skape en generell utrygghet for gutten, også på sikt. Den sakkyndiges erklæring bygger blant annet på den usikkerhet som kan oppstå som et resultat av foreldrenes ønske om tilbakeføring.
- (43) Jeg går så over til de rettslige problemstillingene saken reiser.
- (44) Det er barnevernlovens regler om samvær og om barnets beste som er utgangspunktet for den vurderingen som skal foretas. Saken må imidlertid ses i sammenheng med det overordnede rettslige rammeverket.
- (45) Et vedtak om omsorgsovertakelse og regulering av samvær innebærer en betydelig svekkelse av de familiemessige båndene. Vedtaket griper inn i både foreldrenes og barnets rett til respekt for sitt familieliv, en rett som er beskyttet etter Grunnloven § 102 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8. For barnets del må det også ses hen til FNs konvensjon om barnets rettigheter, barnekonvensjonen, artikkel 16 og artikkel 9 nr. 3 om et barns rett til familieliv etter at det offentlige har overtatt omsorgen.

- (46) Bestemmelsene i Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 har et sammenfallende innhold, jf. blant annet HR-2016-2554-P avsnitt 81 (Holship) med videre henvisning til Rt-2015-93 avsnittene 57 og 60 (Maria). Spørsmålet om det kan gjøres inngrep i retten til familieliv, beror etter begge bestemmelsene på om begrensningen har hjemmel i lov, forfølger et legitimt formål og er nødvendig i et demokratisk samfunn – altså om inngrepet etter en bredere vurdering er forholdsmessig. Det er denne forholdsmessighetsvurderingen som er omtvistet i saken.
- (47) Ved forholdsmessighetsvurderingen må Grunnloven § 102 ses i sammenheng med Grunnloven § 104 andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1, hvor det fremgår at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved avgjørelser som berører barn. Det følger av Rt-2015-93 avsnitt 60 (Maria) at de to grunnlovsbestemmelsene er komplementære, og barnets interesser er derfor tungtveiende ved forholdsmessighetsvurderingen etter Grunnloven § 102.
- (48) Det er i langvarig praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) lagt til grunn at hensynet til barnets interesse kan begrunne inngrep i familielivet, slik dette er vernet av EMK artikkel 8. Den grunnleggende avgjørelsen, som det ofte vises til i EMDs egen praksis, er dommen 7. august 1996 *Johansen mot Norge* [EMD-1990-17383]. EMD uttalte her at tiltak i barnevernsaker ikke må skade barnets helse og utvikling. Dersom et tiltak ikke er i samsvar med et mål om gjenforening mellom foreldre og barn, kan det bare anvendes i «ekstraordinære tilfeller», og bare dersom det er motivert av et «dominerende hensyn til barnets beste», jf. avsnitt 78. Synspunktene er fulgt opp i senere praksis, blant annet i dommen 22. oktober 2015 *Jovanovic mot Sverige* [EMD-2012-10592], avsnittene 74 og 77 og dommen 7. september 2017 *M.L. mot Norge* [EMD-2014-43701].
- (49) Høyesterett har i flere avgjørelser gitt uttrykk for sin forståelse av EMDs praksis. Jeg nøyer meg her med å vise til dommen i Rt-2014-976 avsnittene 36 og 37, hvor førstvoterende innledningsvis bemerker at vurderingen av samvær skal skje etter en bred skjønnsmessig vurdering, der det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Hun fremhever deretter at avgjørelsen må være i samsvar med EMK artikkel 8, slik bestemmelsen er praktisert av EMD. Etter en gjennomgang av tidligere rettspraksis fra Høyesterett og EMD, hvor det blant annet redegjøres for Johansen-dommen, heter det videre:
- «... Med utgangspunkt i EMDs avgjørelser har Høyesterett lagt til grunn at det kreves spesielle og sterke grunner for å nekte samvær, se blant annet Rt-2002-908 på side 913 og Rt-2004-1046 avsnitt 49.
- (37) I vår sak har kommunen pekt på en nyere dom fra EMD, R. og H. mot Storbritannia 31. mai 2011 [EMD-2006-35348], hvor EMD i avsnitt 73 uttaler at 'in all decisions concerning children, their best interest must be paramount'. Men EMD fortsetter med å sitere sin egen dom *Neulinger og Shuruk mot Sveits* fra 2010 [EMD-2007-41615], hvor det heter at barnets interesser har to sider – 'two limbs'. På den ene siden må barnets bånd til familien bare brytes 'in very exceptional circumstances'. På den annen side er det også klart i barnets interesse å sikre dets utvikling i et sunt miljø, og foreldre kan ikke ha rett etter artikkel 8 til tiltak som skader dets helse eller utvikling. Jeg kan ikke se at det som her sies, gir anvisning på noen annen norm enn den Høyesterett til nå har lagt til grunn. Denne normen er etter mitt syn også i tråd med Grunnloven § 102 og § 104 jf. § 92.»
- (50) Etter mitt syn er denne oppsummeringen fremdeles dekkende.
- (51) Jeg går så over til å se på de aktuelle bestemmelsene i barnevernloven.
- (52) Barnevernloven § 4-19 første og annet ledd lyder:
- «Barn og foreldre har, hvis ikke annet er bestemt, rett til samvær med hverandre.
- Når det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse, skal fylkesnemnda ta standpunkt til omfanget av samværsretten, men kan også bestemme at det av hensyn til barnet ikke skal være samvær. Fylkesnemnda kan også bestemme at foreldrene ikke skal ha rett til å vite hvor barnet er.»

- (53) Bestemmelsen må ses i sammenheng med barnevernloven § 4-1, hvor det fremgår at det skal «*legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet*».
- (54) Ved vurderingen av samvær skilles det mellom midlertidig plassering og langtidsplassering, jf. Rt-2012-1832 avsnitt 31. Ved en langvarig plassering av barnet er formålet med samvær at barnet skal ha et kjennsksforhold til de biologiske foreldrene, som kan gi en «kognitiv/intellektuell forståelse» av hvem disse er, ikke å skape eller opprettholde en følelsesmessig tilknytning, jf. sitater fra forarbeidene som er gjengitt i dommen.
- (55) Uttalelsene tar sikte på hyppigheten av samvær, mens denne saken gjelder spørsmål om samvær i det hele tatt skal gjennomføres. Etter min vurdering er imidlertid hensynene som trekkes frem, også relevante i et tilfelle som dette.
- (56) Som fremhevet i Rt-2014-976 avsnitt 36, kreves det *spesielle og sterke grunner* for å nekte samvær. Jeg oppfatter dette som en parallell til EMDs kriterium «*very exceptional circumstances*», som jeg har redegjort for.
- (57) Oslo kommune har anført at kravet ikke skal anvendes i saker med svak eller ingen tilknytning mellom foreldrene og barnet. Samvær skal etter kommunens syn i slike tilfeller alene avgjøres ut fra hensynet til barnets beste. Kommunen hevder at nyere praksis fra EMD kan tolkes i denne retningen, spesielt dersom foreldrene har vist seg uskikket. Kommunen har videre vist til at gutten ikke har noen egeninteresse i å opprettholde kontakten, og til at det biologiske prinsippet ikke kan tillegges vekt dersom den sosiale relasjonen mellom barn og foreldre mangler.
- (58) Jeg kan ikke se at det er holdepunkter i høyesterettspraksis for at vilkåret om spesielle og sterke grunner ikke skal anvendes i saker hvor tilknytningen mellom barn og foreldre er svak. Også i avgjørelser som gjelder små barn, hvor Høyesterett har drøftet eller kommet til at det ikke bør være samvær, er det lagt til grunn at det må foreligge spesielle og sterke grunner for å nekte samvær. Jeg viser her til Rt-2014-976, Rt-2004-1046 og Rt-2002-908, hvor barna i alle sakene var under halvannet år ved omsorgsovertakelsen.
- (59) Også formålet med samvær etter omsorgsovertakelse som vil kunne bli langvarig, tilsier at kravet om spesielle og sterke grunner kommer til anvendelse i saker som den foreliggende. Selv der tilknytningen er svak ved tidspunktet for omsorgsovertakelsen, vil det ha selvstendig verdi at barnet får en forståelse av hvem de biologiske foreldrene er. Ved den konkrete vurderingen av samværsspørsmålet, vil imidlertid manglende eller svak tilknytning være et moment, se blant annet Rt-2012-1832 avsnitt 41.
- (60) Bestemmelsene i Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 om retten til familieliv taler også mot at det skal benyttes en annen norm der tilknytningen er svak.
- (61) Til støtte for sitt syn om at det gjelder en annen norm der det ikke er noen tilknytning mellom foreldre og barn har kommunen særlig vist til dom 28. oktober 1998 *Söderbäck mot Sverige* [EMD-1994-24484], dom 16. juli 2002 *P., C. og S. mot Storbritannia* [EMD-2000-56547], avvisningsavgjørelse 21. oktober 2004 *I. og U. mot Norge* [EMD-2001-75531], dom 28. oktober 2010 *Aune mot Norge* [EMD-2007-52502], dom 21. januar 2014 *Zhou mot Italia* [EMD-2011-33773], dom 22. oktober 2015 *Jovanovic mot Sverige* [EMD-2012-10592] og dom 7. september 2017 *M.L. mot Norge* [EMD-2014-43701].
- (62) Jeg finner grunn til å påpeke at med unntak av de siste to dommene, forelå disse avgjørelsene da Høyesterett i Rt-2014-976 foretok en grundig gjennomgang av EMDs praksis og konkluderte med at intern norsk rett er i samsvar med våre internasjonale forpliktelser på området, se avsnitt 37 og Rt-2012-1832 avsnitt 32. I de to seneste avgjørelsene – *Jovanovic mot Sverige* og *M.L. mot Norge* – har

EMD opprettholdt sin tidligere praksis. Jeg kan ikke se at de avgjørelsene som er påberopt av Oslo kommune, eller øvrig praksis fra EMD gir anvisning på en annen norm enn den Høyesterett frem til nå har benyttet i saker som dette.

- (63) Jeg går så over til den konkrete vurderingen av om det foreligger spesielle og sterke grunner for fortsatt å nekte kontakt mellom C og foreldrene.
- (64) Ved akuttvedtaket 10. juli 2014 ble det grepet inn i et etablert og reelt familieliv mellom barnet og foreldrene. Dette familielivet hadde imidlertid bare vart i syv uker, og det ble avsluttet som følge av fysisk mishandling i hjemmet. I dag foreligger det ikke noe familiefellesskap. C kjenner ikke foreldrene fordi det ikke har vært jevnlig kontakt på flere år. Fortsatt samværsnekt vil derfor for C innebære en opprettholdelse av status quo.
- (65) Jeg finner grunn til å presisere at det ikke er snakk om å åpne for et samvær med sikte på å reetablere familielivet. En fremtidig tilbakeføring av gutten til foreldrene er urealistisk. Ved vurderingen av om det skal være samvær, er det utelukkende tale om å åpne for et helt begrenset samvær for å sikre en viss minimumskontakt, slik at han gis anledning til å få et kjennsksforhold til foreldrene, og de med ham.
- (66) Kommunen har vist til tre ulike forhold som den mener tilsier at det ikke bør åpnes for samvær.
- (67) For det første er det anført at gjennomføring av samvær vil innebære en risiko for retraumatisering, ettersom C ble utsatt for alvorlig og smertefull vold da foreldrene hadde omsorgen for ham.
- (68) Ved vurderingen av om det foreligger en slik risiko, tar jeg utgangspunkt i at retraumatisering er en prosess som skjer når personer som tidligere har opplevd et traumatisk forhold, gjenopplever hendelsen. Dette vil kunne skje hvis minnene aktiverer sterke emosjonelle reaksjoner uten at personen har metoder for å håndtere disse følelsene. Det er ikke tvilsomt at dersom en slik reell og aktuell risiko foreligger, vil det kunne være viktig for spørsmålet om samvær.
- (69) Det fremgår av lagmannsrettens dom at C etter den sakkyndiges observasjonssamvær var urolig på nattetid, og han kunne våkne opp med panikkskrik. Dette avtok etter hvert. Hans reaksjon kan isolert sett tale for at samvær ikke vil være til hans beste. Det fremgår imidlertid av den sakkyndige vurderingen at C generelt er usikker på fremmede, og at han viser den samme uroen etter møter med andre personer han ikke kjenner – eksempelvis etter at en tilsynsfører har vært på besøk i fosterhjemmet. Det er også opplyst at fosterforeldrene klarer å roe ham, og at hans evne til å møte fremmede blir stadig bedre. Foreldrene er som fremmede for ham. Det er derfor ikke grunnlag for å anta at et møte med foreldrene vil skape en større utrygghet enn et møte med andre, eller at belastningen ved samvær vil være av en slik styrke at det gir varige skader eller blir uforholdsmessig.
- (70) Lagmannsretten har, etter å ha vurdert den sakkyndiges skriftlige rapport og hørt hennes forklaring for retten, lagt til grunn at spørsmålet om retraumatisering er åpent, uten et sikkert svar. Slik jeg oppfatter den sakkyndiges tilleggsforklaring for Høyesterett, gir heller ikke denne grunnlag for å konkludere med en reell og aktuell fare for retraumatisering. Etter mitt syn kan derfor ikke dette hensynet begrunne at samvær ikke skal finne sted. Jeg vil imidlertid fremheve at den sakkyndiges vurderinger av guttens generelle sårbarhet og behov, må tillegges vesentlig betydning ved fastsettelsen av antall samvær og gjennomføringen av disse.
- (71) Kommunen har videre vist til at iverksettelse av samvær vil eksponere C for sannheten om hans første leveår, før han er moden nok til å håndtere dette. Også dette kan være et relevant hensyn, spesielt der det har vært utøvet vold mot barnet. Jeg har imidlertid vanskelig for å se at utfordringene ved dette er større her enn i andre saker hvor det offentlige må overta omsorgen for små barn. Av særlig betydning er det at det i denne saken kun kan være aktuelt med et svært begrenset samvær, at den sakkyndige har funnet at begge foreldrene har samværskompetanse og at barnevernet skal gi foreldrene og

fosterforeldrene veiledning om hvordan eventuelle samvær skal gjennomføres, slik at C sikres aldersadekvat informasjon.

- (72) Som en tredje innvending mot samvær har kommunen vist til risikoen for at foreldrene vil bruke samvær som grunnlag for senere krav om tilbakeføring av omsorgen. Dette er også vektlagt av lagmannsretten og den sakkyndige. Stadige tvister om tilbakeføring vil være uheldig for den positive utviklingen C er inne i. Etter mitt syn er det imidlertid ikke lenger holdepunkter for en slik bekymring. En tilbakeføring av omsorgen fremstår som lite sannsynlig, noe begge foreldrene nå har gitt uttrykk for at de er innforstått med. De har heller ikke tidligere angrepet omsorgsovertakelsen.
- (73) Lagmannsretten har vist til at C verken kjenner foreldrene eller har noen tilknytning til dem, slik at han derfor ikke har behov for samvær. Det samme har den sakkyndige lagt til grunn i sin uttalelse til Høyesterett. Slik jeg ser det, kan dette ikke være avgjørende. Det fremgår uttrykkelig av lovforarbeidene til barnevernloven at det også i slike tilfeller vil være en fordel for barnet å ha et visst kjennskap til sitt biologiske opphav, og at det biologiske prinsippet også må tillegges vekt der relasjonen mellom barnet og foreldrene er svak. Lovgiver har således vektet disse forholdene noe annerledes enn den sakkyndige og lagmannsretten.
- (74) Det skal etter dette fastsettes en nærmere samværsordning for C og foreldrene. Sett hen til formålet med samvær, hans alder og sårbarhet, bør samværet etter mitt syn begrenses til ett felles samvær med en varighet på én time, én gang i året, slik Fylkesnemnda fastsatte. Samværet skal skje under tilsyn av barneverntjenesten. Videre må samværet tilpasses barnets behov, slik at fosterforeldrene gis anledning til å være til stede dersom barneverntjenesten mener det vil være til beste for C. Det anses ikke nødvendig å ta dette inn i domsslutningen.

- (75) Jeg stemmer for denne

dom:

Fylkesnemndas vedtak, punktene 3 og 4, stadfestes.

- (76) Dommer **Endresen**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (77) Dommer **Bårdsen**: Likeså.
- (78) Dommar **Høgetveit Berg**: Det same.
- (79) Justitiarius **Øie**: Likeså.
- (80) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

dom:

Fylkesnemndas vedtak, punktene 3 og 4, stadfestes.